ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता पद पाठः

(वाक्य सहित)

पञ्चमकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः

Notes:

1. **Please refer to the book "TS Kandam 1" and "TS 1.1 pada paadam with Vaakyam" for notes and conventions used in this Compilation.**
2. **Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in**

Version 0.0 **January 31, 2019**

Table of Contents

5 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां

पद पाठे पञ्चमं काण्डं **3**

5.4 पञ्चमकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः – इष्टकात्रयाभिधानं..... **3**

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः , हरिः ओं

5 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे पञ्चमं काण्डं

5.4 पञ्चमकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः – इष्टकात्रयाभिधानं

5.4.1.1

देवासुराः सँयत्ता आसन् ते न व्यजयन्त स एता इन्द्रस्तनूरपश्यत्
ता उपाधत्त ताभिर्वै स तनुवमिन्द्रियं ँवीर्यमात्मन्नधत्त ततो देवा
अभवन् पराऽसुरा यदिन्द्रतनूरुपदधाति तनुवमेव ताभिरिन्द्रियं ँवीर्यं
ँयजमान आत्मन् धत्तेऽथो सेन्द्रमेवाग्निᳬ सतनुं चिनुते भवत्यात्मना
पराऽस्य भ्रातृव्यो – [ ] **1**

5.4.1.1 - Padam

देवासुरा इति देव – असुराः । सँयत्ता इति सं–यत्ताः । आसन् ।
ते । न । वीति । अजयन्त । सः । एताः । इन्द्रः । तनूः ।

अपश्यत् । ताः । उपेति । अधत्त । ताभिः । वै । सः । तनुवम् ।
इन्द्रियम् । वीर्यम् । आत्मन्न् । अधत्त । ततः । देवाः । अभवन्न् ।
परेति । असुराः । यत् । इन्द्रतनूरितीन्द्र – तनूः ।
उपदधातीत्युप – दधाति । तनुवम् । एव । ताभिः । इन्द्रियम् ।
वीर्यम् । यजमानः । आत्मन्न् । धत्ते । अथो इति । सैन्द्रमिति
स – इन्द्रम् । एव । अग्निम् । सतनुमिति स – तनुम् । चिनुते ।
भवति । आत्मना । परेति । अस्य । भ्रातृव्यः । **1 (50)**

5.4.1.2

भवति यज्ञो देवेभ्योऽपाक्रामत् तमवरुधं नाशक्नुवन्त एता
यज्ञतनूरपश्यन् ता उपादधत ताभिर्वै ते यज्ञमवारुन्धत यद्–
यज्ञतनूरुपदधाति यज्ञमेव ताभिर्यजमानोऽव रुन्धे त्रयस्त्रिꣳ शतमुप
दधाति त्रयस्त्रिꣳशद्वै देवता देवता एवाव रुन्धे ऽथो
सात्मानमेवाग्निꣳ सतनुं चिनुते सात्माऽमुष्मिन् ँलोके – [ ] **2**

5.4.1.2 - Padam

भवति । यज्ञः । देवेभ्यः । अपेति । अक्रामत् । तम् ।

अवरुधमित्यव – रुधम् । न । अशक्नुवन्न् । ते । एताः ।

यज्ञतनूरिति यज्ञ – तनूः । अपश्यन्न् । ताः । उपेति । अदधत ।

ताभिः । वै । ते । यज्ञम् । अवेति । अरुन्धत । यत् । यज्ञतनूरिति

यज्ञ – तनूः । उपदधातीत्युप – दधाति । यज्ञम् । एव । ताभिः ।

यजमानः । अवेति । रुन्धे । त्रयस्त्रिꣳशतमिति त्रयः – त्रिꣳशतम् ।

उपेति । दधाति । त्रयस्त्रिꣳशदिति त्रयः – त्रिꣳशत् । वै । देवताः ।

देवताः । एव । अवेति । रुन्धे । अथो इति । सात्मानमिति

स – आत्मानम् । एव । अग्निम् । सतनुमिति स–तनुम् । चिनुते ।

सात्मेति स – आत्मा । अमुष्मिन् । लोके । **2 (50)**

5.4.1.3

भवति य एवं वेद ज्योतिष्मतीरुप दधाति ज्योतिरेवास्मिन्

दधात्येताभिर्वा अग्निश्चितो ज्वलति ताभिरेवैनꣳ समिन्ध उभयोरस्मै

लोकयोर्ज्योतिर्भवति नक्षत्रेष्टका उप दधात्येतानि वै दिवो ज्योतीꣳषि

तान्येवाव रुन्धे सुकृतां ँवा एतानि ज्योतीꣳषि यन्नक्षत्राणि

तान्येवाऽऽ*प्नोत्यथो अनूकाशमेवैतानि – [ ] **3**

5.4.1.3 - Padam

भवति । यः । एवम् । वेद । ज्योतिष्मतीः । उपेति । दधाति ।

ज्योतिः । एव । अस्मिन्न् । दधाति । एताभिः । वै । अग्निः ।

चितः । ज्वलति । ताभिः । एव । एनम् । समिति । इन्धे । उभयोः ।

अस्मै । लोकयोः । ज्योतिः । भवति । नक्षत्रेष्टका इति

नक्षत्र – इष्टकाः । उपेति । दधाति । एतानि । वै । दिवः ।

ज्योतीꣳषि । तानि । एव । अवेति । रुन्धे । सुकृतामिति

सु – कृताम् । वै । एतानि । ज्योतीꣳषि । यत् । नक्षत्राणि । तानि ।

एव । आप्नोति । अथो इति । अनूकाशमित्यनु – काशम् । एव ।

एतानि । **3 (50)**

5.4.1.4

ज्योतीꣳषि कुरुते सुवर्गस्य लोकस्यानुख्यात्यै यथ् सꣳस्पृष्टा

उपदध्याद्–वृष्ट्यै लोकमपि दध्यादवर्.षुकः पर्जन्यः

स्यादसꣳस्पृष्टा उप दधाति वृष्ट्या एव लोकं करोति वर्.षुकः
पर्जन्यो भवति पुरस्तादन्याः प्रतीचीरुप दधाति पश्चादन्याः
प्राचीस्तस्मात् प्राचीनानि च प्रतीचीनानि च नक्षत्राण्या वर्तन्ते । **4**

5.4.1.4 - Padam

ज्योतीꣳषि । कुरुते । सुवर्गस्येति सुवः – गस्य । लोकस्य ।
अनुख्यात्या इत्यनु – ख्यात्यै । यत् । सꣳस्पृष्टा इति सं – स्पृष्टाः ।
उपदध्यादित्युप – दध्यात् । वृष्ट्यै । लोकम् । अपीति । दध्यात् ।
अवर्षुकः । पर्जन्यः । स्यात् । असꣳस्पृष्टा इत्यसं – स्पृष्टाः ।
उपेति । दधाति । वृष्ट्यै । एव । लोकम् । करोति । वर्षुकः ।
पर्जन्यः । भवति । पुरस्तात् । अन्याः । प्रतीचीः । उपेति । दधाति ।
पश्चात् । अन्याः । प्राचीः । तस्मात् । प्राचीनानि । च । प्रतीचीनानि ।
च । नक्षत्राणि । एति । वर्तन्ते । **4 (41)**

(भ्रातृव्यो – लोक – एवैतान्ये – कचत्वारिꣳशच्च) (A1)

5.4.2.1

ऋतव्या उप दधात्यृतूनां क्लृप्त्यै द्वंद्वमुप दधाति तस्माद् द्वन्द्वमृतवो ऽधृतेव वा एषा यन्मध्यमा चितिरन्तरिक्षमिव वा एषा द्वंद्वमन्यासु चितीषूप दधाति चतस्रो मध्ये धृत्या अन्तः श्लेषणं ँवा एताश्चितीनां ँयदृतव्या यदृतव्या उपदधाति चितीनां ँविधृत्या अवकामनूप दधात्येषा वा अग्नेर्योनिः सयोनि – [ ] **5**

5.4.2.1 - Padam

ऋतव्याः । उपेति । दधाति । ऋतूनाम् । क्लृप्त्यै । द्वंद्वमिति द्वं–द्वम् । उपेति । दधाति । तस्मात् । द्वंद्वमिति द्वं – द्वम् । ऋतवः । अधृता । इव । वै । एषा । यत् । मध्यमा । चितिः । अन्तरिक्षम् । इव । वै । एषा । द्वंद्वमिति द्वं – द्वम् । अन्यासु । चितीषु । उपेति । दधाति । चतस्रः । मध्ये । धृत्यै । अन्तः श्लेषणमित्यन्तः – श्लेषणम् । वै । एताः । चितीनाम् । यत् । ऋतव्याः । यत् । ऋतव्याः । उपदधातीत्युप – दधाति । चितीनाम् । विधृत्या इति वि – धृत्यै ।

अवकाम् । अनु । उपेति । दधाति । एषा । वै । अग्नेः । योनिः ।
सयोनिमिति स – योनिम् । **5 (50)**

5.4.2.2

–मेवाग्निं चिनुते उवाच ह विश्वामित्रो ऽददिथ् स ब्रह्मणाऽ*न्नं
ँयस्यैता उपधीयान्तै य उ चैना एवं ँवेददिति सँवथ्सरो वा एतं
प्रतिष्ठायै नुदते योऽग्निं चित्वा न प्रतितिष्ठति पञ्च पूर्वाश्चितयो
भवन्त्यथ षष्ठीं चितिं चिनुते षड्वा ऋतवः सँवथ्सर ऋतुष्वेव
सँवथ्सरे प्रतितिष्ठत्ये ता वा– [ ] **6**

5.4.2.2 - Padam

एव । अग्निम् । चिनुते । उवाच । ह । विश्वामित्र इति विश्व–मित्रः ।
अदत् । इत् । सः । ब्रह्मणा । अन्नम् । यस्य । एताः । उपधीयान्ता
इत्युप – धीयान्तै । यः । उ । च । एनाः । एवम् । वेदत् । इति ।
सँवथ्सर इति सं – वथ्सरः । वै । एतम् । प्रतिष्ठाया इति
प्रति – स्थायै । नुदते । यः । अग्निम् । चित्वा । न । प्रतितिष्ठतीति
प्रति – तिष्ठति । पञ्च । पूर्वाः । चितयः । भवन्ति । अथ । षष्ठीम् ।

चितिम् । चिनुते । षट् । वै । ऋतवः । सँवथ्सर इति सं–वथ्सरः ।

ऋतुषु । एव । सँवथ्सर इति सं – वथ्सरे । प्रतीति ।

तिष्ठति । एताः । वै । **6 (50)**

5.4.2.3

अधिपत्नीर्नामेष्टका यस्यैता उपधीयन्तेऽधिपतिरेव समानानां भवति यं

द्विष्यात् तमुपदधद् ध्यायेदेताभ्य एवैनं देवताभ्य आ वृश्चति

ताजगार्तिमार्च्छत्यङ्गिरसः सुवर्गँ लोकँ यन्तो या यज्ञस्य

निष्कृतिरासीत् तामृषिभ्यः प्रत्यौहन् तद्धिरण्यमभवद्य–द्धिरण्यशल्कैः

प्रोक्षति यज्ञस्य निष्कृत्या अथो भेषजमेवास्मै करोत्य – [ ] **7**

5.4.2.3 - Padam

अधिपत्नीरित्यधि – पत्नीः । नाम । इष्टकाः । यस्य । एताः ।

उपधीयन्त इत्युप – धीयन्ते । अधिपतिरित्यधि – पतिः । एव ।

समानानाम् । भवति । यम् । द्विष्यात् । तम् । उपदधदित्युप–दधत् ।

ध्यायेत् । एताभ्यः । एव । एनम् । देवताभ्यः । एति । वृश्चति ।

ताजक् । आर्तिम् । एति । ऋच्छति । अङ्गिरसः ।

सुवर्गमिति सुवः – गम् । लोकम् । यन्तः । या । यज्ञस्य ।

निष्कृतिरिति निः–कृतिः । आसीत् । ताम् । ऋषिभ्य इत्यृषि–भ्यः ।

प्रतीति । औहन्न् । तत् । हिरण्यम् । अभवत् । यत् ।

हिरण्यशल्कैरिति हिरण्य – शल्कैः । प्रोक्षतीति प्र – उक्षति ।

यज्ञस्य । निष्कृत्या इति निः – कृत्यै । अथो इति । भेषजम् ।

एव । अस्मै । करोति । **7 (50)**

5.4.2.4

–थो रूपेणैवैनꣳ समर्धयत्यथो हिरण्यज्योतिषैव सुवर्गँ लोकमेति

साहस्रवता प्रोक्षति साहस्रः प्रजापतिः प्रजापतेराप्त्या इमा मे अग्न

इष्टका धेनवः सन्त्वित्याह धेनूरेवैनाः कुरुते ता एनं कामदुघा

अमुत्रामुष्मिन् लोक उप तिष्ठन्ते । **8**

5.4.2.4 - Padam

अथो इति । रूपेण । एव । एनम् । समिति । अर्धयति । अथो इति ।

हिरण्यज्योतिषेति हिरण्य – ज्योतिषा । एव । सुवर्गमिति

सुवः – गम् । लोकम् । एति । साहस्रवतेति साहस्र – वता ।

प्रेति । उक्षति । साहस्रः । प्रजापतिरिति प्रजा – पतिः ।
प्रजापतेरिति प्रजा – पतेः । आप्त्यै । इमाः । मे । अग्ने । इष्टकाः ।
धेनवः । सन्तु । इति । आह । धेनूः । एव । एनाः । कुरुते । ताः ।
एनम् । कामदुघा इति काम – दुघाः । अमुत्र । अमुष्मिन्न् । लोके ।
उपेति । तिष्ठन्ते । **8 (39)**

(सयोनि – मेता वै – करोत्ये – कान्नचत्वारिꣳशच्च) (A2)

5.4.3.1

रुद्रो वा एष यदग्निः स एतर्.हि जातो यर्.हि सर्वश्चितः स यथा
वथ्सो जातः स्तनं प्रेफ्सत्येवं ँवा एष एतर्.हि भागधेयं प्रेफ्सति
तस्मै यदाहुतिं न जुहुयादध्वर्युं च यजमानं च ध्यायेच्छतरुद्रीयं
जुहोति भागधेयेनैवैनꣳ शमयति नाऽऽ*र्तिमार्च्छत्यध्वर्युर्न
यजमानो यद् ग्राम्याणां पशूनां– [ ] **9**

5.4.3.1 - Padam

रुद्रः । वै । एषः । यत् । अग्निः । सः । एतर्हि । जातः । यर्हि ।
सर्वः । चितः । सः । यथा । वथ्सः । जातः । स्तनम् ।

प्रेफ्सतीति प्र – ईफ्सति । एवम् । वै । एषः । एतर्हि । भागधेयमिति
भाग–धेयम् । प्रेति । ईफ्सति । तस्मै । यत् । आहुतिमित्या–हुतिम् ।
न । जुहुयात् । अध्वर्युम् । च । यजमानम् । च । ध्यायेत् ।
शतरुद्रीयमिति शत – रुद्रीयम् । जुहोति । भागधेयेनेति
भाग – धेयेन । एव । एनम् । शमयति । न । आर्तिम् । एति ।
ऋच्छति । अध्वर्युः । न । यजमानः । यत् । ग्राम्याणाम् ।
पशूनाम् । **9 (50)**

5.4.3.2

पयसा जुहुयाद् ग्राम्यान् पशूञ्छुचा ऽर्पयेद्–यदारण्याना–मारण्यान्
जर्तिलयवाग्वा वा जुहुयाद् गवीधुकयवाग्वा वा न ग्राम्यान् पशून्
हिनस्ति नाऽऽ*रण्यानथो खल्वाहुरनाहुतिर्वै जर्तिलाश्च गवीधुकाश्चेत्य
जक्षीरेण जुहोत्याग्नेयी वा एषा यदजाऽऽहुत्यैव जुहोति न ग्राम्यान्
पशून् हिनस्ति नाऽऽ*रण्यानङ्गिरसः सुवर्गँ लोकँ यन्तो– [ ] **10**

5.4.3.2 - Padam

पयसा । जुहुयात् । ग्राम्यान् । पशून् । शुचा । अर्पयेत् । यत् ।

आरण्यानाम् । आरण्यान् । जर्तिलयवाग्वेति जर्तिल – यवाग्वा ।

वा । जुहुयात् । गवीधुकयवाग्वेति गवीधुक – यवाग्वा । वा । न ।

ग्राम्यान् । पशून् । हिनस्ति । न । आरण्यान् । अथो इति । खलु ।

आहुः । अनाहुतिरित्यना–हुतिः । वै । जर्तिलाः । च । गवीधुकाः ।

च । इति । अजक्षीरेणेत्यज – क्षीरेण । जुहोति । आग्नेयी । वै ।

एषा । यत् । अजा । आहुत्येत्या – हुत्या । एव । जुहोति । न ।

ग्राम्यान् । पशून् । हिनस्ति । न । आरण्यान् । अङ्गिरसः ।

सुवर्गमिति सुवः – गम् । लोकम् । यन्तः । **10 (50)**

5.4.3.3

–ऽजायां घर्मं प्रासिञ्चन्थ्सा शोचन्ती पर्णं पराऽजिहीत

सो(1)ऽर्कोऽभवत् तदर्कस्या–र्कत्वमर्कपर्णेन जुहोति सयोनित्वायोदङ्

तिष्ठन् जुहोत्येषा वै रुद्रस्य दिख् स्वायामेव दिशि रुद्रं निरवदयते

चरमायामिष्टकायां जुहोत्यन्तत एव रुद्रं निरवदयते त्रेधाविभक्तं

जुहोति त्रय इमे लोका इमानेव लोकान्थ् समावद्वीर्यान् करोतीयत्यग्रे जुहोत्य– [ ] **11**

5.4.3.3 - Padam

अजायाम् । घर्मम् । प्रेति । असिञ्चन्न् । सा । शोचन्ती । पर्णम् । परेति । अजिहीत । सः । अर्कः । अभवत् । तत् । अर्कस्य । अर्कत्वमित्यर्क – त्वम् । अर्कपर्णेनेत्यर्क – पर्णेन । जुहोति । सयोनित्वायेति सयोनि – त्वाय । उदङ् । तिष्ठन्न् । जुहोति । एषा । वै । रुद्रस्य । दिक् । स्वायाम् । एव । दिशि । रुद्रम् । निरवदयत इति निः–अवदयते । चरमायाम् । इष्टकायाम् । जुहोति । अन्ततः । एव । रुद्रम् । निरवदयत इति निः – अवदयते । त्रेधाविभक्तमिति त्रेधा – विभक्तम् । जुहोति । त्रयः । इमे । लोकाः । इमान् । एव । लोकान् । समावद्वीर्यानिति समावत् – वीर्यान् । करोति । इयति । अग्रे । जुहोति । **11 (50)**

5.4.3.4

–थेयत्यथेयति त्रय इमे लोका एभ्य एवैनं ँलोकेभ्यः शमयति तिस्र उत्तरा आहुतीर्जुहोति षट् थ्सं पद्यन्ते षड् वा ऋतव ऋतुभिरेवैनᳬ शमयति यदनुपरिक्रामं जुहुयादन्तरवचारिणᳬ रुद्रं कुर्यादथो खल्वाहुः कस्यां ँवाऽह दिशि रुद्रः कस्यां ँवेत्यनुपरिक्राममेव होतव्य–मपरिवर्गमेवैनᳬ शमयत्ये – [ ] **12**

5.4.3.4 - Padam

अथ । इयति । अथ । इयति । त्रयः । इमे । लोकाः । एभ्यः । एव । एनम् । लोकेभ्यः । शमयति । तिस्रः । उत्तरा इत्युत् – तराः । आहुतीरित्या–हुतीः । जुहोति । षट् । समिति । पद्यन्ते । षट् । वै । ऋतवः । ऋतुभिरित्यृतु – भिः । एव । एनम् । शमयति । यत् । अनुपरिक्राममित्यनु – परिक्रामम् । जुहुयात् । अन्तरवचारिणमित्यन्तः – अवचारिणम् । रुद्रम् । कुर्यात् । अथो इति । खलु । आहुः । कस्याम् । वा । अह । दिशि । रुद्रः । कस्याम् । वा । इति । अनुपरिक्राममित्यनु – परिक्रामम् । एव ।

होतव्यम् । अपरिवर्गमित्यपरि – वर्गम् । एव । एनम् ।

शमयति । **12 (50)**

5.4.3.5

–तावै देवताः सुवर्ग्याया उत्तमास्ता यजमानं वाचयति ताभिरेवैनꣳ सुवर्गं लोकं गमयति यं द्विष्यात् तस्य सञ्चरे पशूनां न्यस्येद् यः प्रथमः पशुरभितिष्ठति स आर्तिमार्च्छति । **13**

5.4.3.5 - Padam

एताः । वै । देवताः । सुवर्ग्या इति सुवः – ग्याः । याः । उत्तमा इत्युत्–तमाः । ताः । यजमानम् । वाचयति । ताभिः । एव । एनम् । सुवर्गमिति सुवः–गम् । लोकम् । गमयति । यम् । द्विष्यात् । तस्य । संचर इति सं – चरे । पशूनाम् । नीति । अस्येत् । यः । प्रथमः । पशुः । अभितिष्ठतीत्यभि – तिष्ठति । सः । आर्तिम् । एति । ऋच्छति । **13 (30)** *(पशूनां – यन्तो – ऽग्ने जुहोत्य – परिवर्गमेवैनꣳ शमयति – त्रिꣳशच्च) (A3)*

5.4.4.1

अश्मन्नूर्जमिति परि षिञ्चति मार्जयत्येवैनमथो तर्पयत्येव स एनं तृप्तो ऽक्षुध्य–न्नशोच–न्नमुष्मिन् ँलोक उप तिष्ठते तृप्यति प्रजया पशुभिर्य एवं ँवेद तां न इषमूर्जं धत्त मरुतः सꣳराणा इत्याहान्नं वा ऊर्गन्नं मरुतोऽन्नमेवाव रुन्धे ऽश्मꣳस्ते क्षुदमुं ते शु – [ ] **14**

5.4.4.1 - Padam

अश्मन्न् । ऊर्जम् । इति । परीति । सिञ्चति । मार्जयति । एव । एनम् । अथो इति । तर्पयति । एव । सः । एनम् । तृप्तः । अक्षुध्यन्न् । अशोचन्न् । अमुष्मिन्न् । लोके । उपेति । तिष्ठते । तृप्यति । प्रजयेति प्र – जया । पशुभिरिति पशु – भिः । यः । एवम् । वेद । ताम् । नः । इषम् । ऊर्जम् । धत्त । मरुतः । सꣳराणा इति सं – राणाः । इति । आह । अन्नम् । वै । ऊर्क् । अन्नम् । मरुतः । अन्नम् । एव । अवेति । रुन्धे । अश्मन्न् । ते । क्षुत् । अमुम् । ते । शुक् । **14 (50)**

5.4.4.2

–गृच्छतु यं द्विष्म इत्याह यमेव द्वेष्टि तमस्य क्षुधा च शुचा चार्पयति त्रिः परिषिञ्चन् पर्येति त्रिवृद्वा अग्निर्यावानेवा–ग्निस्तस्य शुचꣳ शमयति त्रिः पुनः पर्येति षट् थ्सं पद्यन्ते षड् वा ऋतव ऋतुभिरेवास्य शुचꣳ शमयत्यपां ँवा एतत् पुष्पं ँयद्वेतसोऽपाꣳ–[ ] **15**

5.4.4.2 - Padam

ऋच्छतु । यम् । द्विष्मः । इति । आह । यम् । एव । द्वेष्टि । तम् । अस्य । क्षुधा । च । शुचा । च । अर्पयति । त्रिः । परिषिञ्चन्निति परि – सिञ्चन्न् । परीति । एति । त्रिवृदिति त्रि–वृत् । वै । अग्निः । यावान् । एव । अग्निः । तस्य । शुचम् । शमयति । त्रिः । पुनः । परीति । एति । षट् । समिति । पद्यन्ते । षट् । वै । ऋतवः । ऋतुभिरित्यृतु–भिः। एव । अस्य । शुचम् । शमयति । अपाम् । वै । एतत् । पुष्पम् । यत् । वेतसः । अपाम् । **15 (50)**

5.4.4.3

शरोऽवका वेतसशाखया चावकाभिश्च वि कर्.षत्यापो वै शान्ताः शान्ताभिरेवास्य शुचꣳ शमयति यो वा अग्निं चितं प्रथमः पशुरधिक्रामतीश्वरो वै तꣳ शुचा प्रदहो मण्डूकेन विकर्.षत्येष वै पशूना–मनुपजीवनीयो न वा एष ग्राम्येषु पशुषु हितो नाऽऽ*रण्येषु तमेव शुचाऽर्पयत्यष्टाभिर्वि कर्.षत्य– [ ] **16**

5.4.4.3 - Padam

शरः । अवकाः । वेतसशाखयेति वेतस – शाखया । च । अवकाभिः । च । वीति । कर्.षति । आपः । वै । शान्ताः । शान्ताभिः । एव । अस्य । शुचम् । शमयति । यः । वै । अग्निम् । चितम् । प्रथमः । पशुः । अधिक्रामतीत्यधि–क्रामति । ईश्वरः । वै । तम् । शुचा । प्रदह इति प्र – दहः । मण्डूकेन । वीति । कर्.षति । एषः । वै । पशूनाम् । अनुपजीवनीय इत्यनुप – जीवनीयः । न । वै । एषः । ग्राम्येषु । पशुषु । हितः । न । आरण्येषु । तम् । एव । शुचा । अर्पयति । अष्टाभिः । वीति । कर्.षति । **16 (50)**

5.4.4.4

–ष्टाक्षरा गायत्री गायत्रोऽग्निर्यावा–नेवाऽग्निस्तस्य शुचꣳ शमयति
पावकवतीभिरन्नं ँवै पावकोऽन्नेनैवास्य शुचꣳ शमयति मृत्युर्वा
एष यदग्निर्ब्रह्मण एतद्रूपं ँयत् कृष्णाजिनं कार्ष्णी उपानहावुप
मुञ्चते ब्रह्मणैव मृत्योरन्तर्द्धत्ते ऽन्तर्मृत्योर्धत्ते ऽन्तरन्नाद्या–
दित्याहुरन्या–मुपमुञ्चतेऽन्यां नान्त – [ ] **17**

5.4.4.4 - Padam

अष्टाक्षरेत्यष्टा–अक्षरा । गायत्री । गायत्रः । अग्निः । यावान् । एव ।
अग्निः । तस्य । शुचम् । शमयति । पावकवतीभिरिति
पावक – वतीभिः । अन्नम् । वै । पावकः । अन्नेन । एव । अस्य ।
शुचम् । शमयति । मृत्युः । वै । एषः । यत् । अग्निः । ब्रह्मणः ।
एतत् । रूपम् । यत् । कृष्णाजिनमिति कृष्ण – अजिनम् ।
कार्ष्णी इति । उपानहौ । उपेति । मुञ्चते । ब्रह्मणा । एव । मृत्योः ।
अन्तः । धत्ते । अन्तः । मृत्योः । धत्ते । अन्तः ।
अन्नाद्यादित्यन्न – अद्यात् । इति । आहुः । अन्याम् ।

उपमुञ्चत इत्युप – मुञ्चते । अन्याम् । न । अन्तः । **17 (50)**

5.4.4.5

–रेव मृत्योर्धत्ते ऽवाऽन्नाद्यꣳ रुन्धे नमस्ते हरसे शोचिष इत्याह नमस्कृत्य हि वसीयाꣳ समुपचरन्त्यन्यं ते अस्मत् तपन्तु हेतय इत्याह यमेव द्वेष्टि तमस्य शुचाऽर्पयति पावको अस्मभ्यꣳ शिवो भवेत्याहान्नं वै पावकोऽन्नमेवाव रुन्धे द्वाभ्यामधि क्रामति प्रतिष्ठित्या अपस्यवतीभ्याꣳ शान्त्यै । **18**

5.4.4.5 - Padam

एव । मृत्योः । धत्ते । अवेति । अन्नाद्यमित्यन्न – अद्यम् । रुन्धे । नमः । ते । हरसे । शोचिषे । इति । आह । नमस्कृत्येति नमः – कृत्य । हि । वसीयाꣳसम् । उपचरन्तीत्युप – चरन्ति । अन्यम् । ते । अस्मत् । तपन्तु । हेतयः । इति । आह । यम् । एव । द्वेष्टि । तम् । अस्य । शुचा । अर्पयति । पावकः । अस्मभ्यमित्यस्म – भ्यम् । शिवः । भव । इति । आह । अन्नम् । वै । पावकः । अन्नम् । एव । अवेति । रुन्धे । द्वाभ्याम् । अधीति ।

क्रामति । प्रतिष्ठित्या इति प्रति – स्थित्यै ।

अपस्यवतीभ्यामित्यपस्य – वतीभ्याम् । शान्त्यै । **18 (49)**

(शु – ग्वेतसोऽपा – मष्टाभिर्वि कर्.षति – नान्त – रेकान्न पञ्चाशच्च) (A4)

5.4.5.1

नृषदे वडिति व्याघारयति पङ्क्त्याऽऽहुत्या यज्ञमुखमा रभते

ऽक्ष्णया व्याघारयति तस्मादक्ष्णया पशवोऽङ्गानि प्रहरन्ति

प्रतिष्ठित्यै यद्वषट्कुर्याद्–यातयामाऽस्य वषट्कारः स्याद्यन्न

वषट्कुर्याद्–रक्षाᳬसि यज्ञᳬ हन्युर्वडित्याह परोक्षमेव वषट् करोति

नास्य यातयामा वषट्कारो भवति न यज्ञᳬ रक्षाᳬसि घ्नन्ति

हुतादो वा अन्ये देवा– [ ] **19**

5.4.5.1 - Padam

नृषद इति नृ – सदे । वट् । इति । व्याघारयतीति वि–आघारयति ।

पङ्क्त्या । आहुत्येत्या–हुत्या । यज्ञमुखमिति यज्ञ – मुखम् । एति ।

रभते । अक्ष्णया । व्याघारयतीति वि – आघारयति । तस्मात् ।

अक्ष्णया । पशवः । अङ्गानि । प्रेति । हरन्ति । प्रतिष्ठित्या इति
प्रति – स्थित्यै । यत् । वषट्कुर्यादिति वषट् – कुर्यात् । यातयामेति
यात – यामा । अस्य । वषट्कार इति वषट्–कारः । स्यात् । यत् ।
न । वषट्कुर्यादिति वषट् – कुर्यात् । रक्षाꣳसि । यज्ञम् । हन्युः ।
वट् । इति । आह । परोक्षमिति परः – अक्षम् । एव । वषट् ।
करोति । न । अस्य । यातयामेति यात – यामा । वषट्कार इति
वषट् – कारः । भवति । न । यज्ञम् । रक्षाꣳसि । घ्नन्ति ।
हुताद इति हुत – अदः । वै । अन्ये । देवाः । **19 (50)**

5.4.5.2

अहुतादोऽन्ये तानग्निचिदेवोभयान् प्रीणाति ये देवा देवानामिति दध्ना
मधुमिश्रेणावोक्षति हुतादश्चैव देवानहुतादश्च यजमानः प्रीणाति ते
यजमानं प्रीणन्ति दध्नैव हुतादः प्रीणाति मधुषा ऽहुतादो ग्राम्यं ँवा
एतदन्नं ँयद्दध्यारण्यं मधु यद्दध्ना मधुमिश्रेणा–वोक्षत्युभयस्याऽवरुध्यै
ग्रुमुष्टिनाऽवोक्षति प्राजापत्यो – [ ] **20**

5.4.5.2 - Padam

अहुताद इत्यहुत – अदः । अन्ये । तान् । अग्निचिदित्यग्नि–चित् ।
एव । उभयान् । प्रीणाति । ये । देवाः । देवानाम् । इति । दध्ना ।
मधुमिश्रेणेति मधु – मिश्रेण । अवेति । उक्षति । हुताद इति
हुत – अदः । च । एव । देवान् । अहुताद इत्यहुत – अदः ।
च । यजमानः । प्रीणाति । ते । यजमानम् । प्रीणन्ति । दध्ना । एव ।
हुताद इति हुत – अदः । प्रीणाति । मधुषा । अहुताद
इत्यहुत – अदः । ग्राम्यम् । वै । एतत् । अन्नम् । यत् । दधि ।
आरण्यम् । मधु । यत् । दध्ना । मधुमिश्रेणेति मधु – मिश्रेण ।
अवोक्षतीत्यव – उक्षति । उभयस्य । अवरुध्या इत्यव – रुध्यै ।
ग्रुमुष्टिना । अवेति । उक्षति । प्राजापत्य इति प्राजा–पत्यः । **20 (50)**

5.4.5.3

वै ग्रुमुष्टिः सयोनित्वाय द्वाभ्यां प्रतिष्ठित्या अनुपरिचार–मवोक्षत्य–
परिवर्गमेवैनान् प्रीणाति वि वा एष प्राणैः प्रजया पशुभिर्.ऋध्यते
योऽग्निं चिन्वन्नधिक्रामति प्राणदा अपानदा इत्याह प्राणानेवाऽऽत्मन्

धत्ते वर्चोदा वरिवोदा इत्याह प्रजा वै वर्चः पशवो वरिवः प्रजामेव पशूनात्मन् धत्त इन्द्रो वृत्रमहन्तं वृत्रो – [ ] **21**

5.4.5.3 - Padam

वै । ग्रुमुष्टिः । सयोनित्वायेति सयोनि – त्वाय । द्वाभ्याम् । प्रतिष्ठित्या इति प्रति – स्थित्यै । अनुपरिचारमित्यनु – परिचारम् । अवेति । उक्षति । अपरिवर्गमित्यपरि – वर्गम् । एव । एनान् । प्रीणाति । वीति । वै । एषः । प्राणैरिति प्र – अनैः । प्रजयेति प्र – जया । पशुभिरिति पशु – भिः । ऋध्यते । यः । अग्निम् । चिन्वन् । अधिक्रामतीत्यधि – क्रामति । प्राणदा इति प्राण – दाः । अपानदा इत्यपान – दाः । इति । आह । प्राणानिति प्र – अनान् । एव । आत्मन् । धत्ते । वर्चोदा इति वर्चः – दाः । वरिवोदा इति वरिवः – दाः । इति । आह । प्रजेति प्र – जा । वै । वर्चः । पशवः । वरिवः । प्रजामिति प्र – जाम् । एव । पशून् । आत्मन् । धत्ते । इन्द्रः । वृत्रम् । अहन् । तम् । वृत्रः । **21 (50)**

5.4.5.4

हतः षोडशभिर्भोगैरसिनाथ् स एतामग्नयेऽनीकवत आहुतिमपश्यत्
तामजुहोत् तस्याग्निरनी कवान्थ्स्वेन भागधेयेन प्रीतः षोडशधा
वृत्रस्य भोगानप्यदहद्–वैश्वकर्मणेन पाप्मनो निरमुच्यत
यदग्नयेऽनीकवत आहुतिं जुहोत्यग्निरेवा–ऽस्यानीकवान्थ्स्वेन
भागधेयेन प्रीतः पाप्मानमपि दहति वैश्वकर्मणेन पाप्मनो निर्मुच्यते
यं कामयेत चिरं पाप्मनो – [ ] **22**

5.4.5.4 - Padam

हतः । षोडशभिरिति षोडश – भिः । भोगैः । असिनात् । सः ।
एताम् । अग्नये । अनीकवत इत्यनीक – वते ।
आहुतिमित्या – हुतिम् । अपश्यत् । ताम् । अजुहोत् । तस्य ।
अग्निः । अनीकवानित्यनीक – वान् । स्वेन । भागधेयेनेति
भाग – धेयेन । प्रीतः । षोडशधेति षोडश–धा । वृत्रस्य । भोगान् ।
अपीति । अदहत् । वैश्वकर्मणेनेति वैश्व – कर्मणेन । पाप्मनः ।
निरिति । अमुच्यत । यत् । अग्नये । अनीकवत इत्यनीक – वते ।

आहुतिमित्या – हुतिम् । जुहोति । अग्निः । एव । अस्य ।
आनीकवानित्यनीक – वान् । स्वेन । भागधेयेनेति भाग – धेयेन ।
प्रीतः । पाप्मानम् । अपीति । दहति । वैश्वकर्मणेनेति
वैश्व – कर्मणेन । पाप्मनः । निरिति । मुच्यते । यम् । कामयेत ।
चिरम् । पाप्मनः । **22 (50)**

5.4.5.5

निर्मुच्येतेत्येकैकं तस्य जुहुयाच्चिरमेव पाप्मनो निर्मुच्यते यं कामयेत
ताजक् पाप्मनो निर्मुच्येतेति सर्वाणि तस्यानुद्रुत्य जुहुयात् ताजगेव
पाप्मनो निर्मुच्यतेऽथो खलु नानैव सूक्ताभ्यां जुहोति नानैव
सूक्तयोर्वीर्यं दधात्यथो प्रतिष्ठित्यै । **23**

5.4.5.5 - Padam

निरिति । मुच्येत । इति । एकैकमित्येकं–एकम् । तस्य । जुहुयात् ।
चिरम् । एव । पाप्मनः । निरिति । मुच्यते । यम् । कामयेत ।
ताजक् । पाप्मनः । निरिति । मुच्येत । इति । सर्वाणि । तस्य ।
अनुद्रुत्येत्यनु–द्रुत्य । जुहुयात् । ताजक् । एव । पाप्मनः । निरिति ।

मुच्यते । अथो इति । खलु । नाना । एव । सूक्ताभ्यामिति
सु – उक्ताभ्याम् । जुहोति । नाना । एव । सूक्तयोरिति
सु – उक्तयोः । वीर्यम् । दधाति । अथो इति ।
प्रतिष्ठित्या इति प्रति – स्थित्यै । **23 (40)** *(देवाः – प्राजापत्यो – वृत्र – श्चिरं पाप्मन – श्चत्वारिꣳशच्च) (A5)*

5.4.6.1

उदेनमुत्तरां नयेति समिध आ दधाति यथा जनं ँयतेऽवसं करोति
तादृगेव तत् तिस्र आ दधाति त्रिवृद्वा अग्निर्यावाने–वाग्निस्तस्मै
भागधेयं करोत्यौदुम्बरी–र्भवन्त्यूर्ग्वा उदुम्बर ऊर्जमेवास्मा अपि
दधात्युदु त्वा विश्वे देवा इत्याह प्राणा वै विश्वे देवाः प्राणै–[ ] **24**

5.4.6.1 - Padam

उदिति । एनम् । उत्तरामित्युत् – तराम् । नय । इति । समिध इति
सं – इधः । एति । दधाति । यथा । जनम् । यते । अवसम् ।
करोति । तादृक् । एव । तत् । तिस्रः । एति । दधाति । त्रिवृदिति
त्रि – वृत् । वै । अग्निः । यावान् । एव । अग्निः । तस्मै ।

भागधेयमिति भाग – धेयम् । करोति । औदुंबरीः । भवन्ति । ऊर्क् ।
वै । उदुंबरः । ऊर्जम् । एव । अस्मै । अपीति । दधाति । उदिति ।
उ । त्वा । विश्वे । देवाः । इति । आह । प्राणा इति प्र – अनाः ।
वै । विश्वे । देवाः । प्राणैरिति प्र – अनैः । **24 (50)**

5.4.6.2

–रेवैनमुद्यच्छते ऽग्ने भरन्तु चित्तिभिरित्याह यस्मा एवैनं
चित्तायोद्यच्छते तेनैवैनꣳ समर्द्धयति पञ्च दिशो दैवीर्यज्ञमवन्तु
देवीरित्याह दिशो ह्येषोऽनु प्रच्यवते ऽपामतिं दुर्मतिं बाधमाना इत्याह
रक्षसामपहत्यै रायस्पोषे यज्ञपति–माभजन्तीरित्याह पशवो वै
रायस्पोषः – [ ] **25**

5.4.6.2 - Padam

एव । एनम् । उदिति । यच्छते । अग्ने । भरन्तु । चित्तिभिरिति
चित्ति – भिः । इति । आह । यस्मै । एव । एनम् । चित्ताय ।
उद्यच्छत इत्युत्–यच्छते । तेन । एव । एनम् । समिति । अर्द्धयति ।
पञ्च । दिशः । दैवीः । यज्ञम् । अवन्तु । देवीः । इति । आह ।

दिशः । हि । एषः । अन्विति । प्रच्यवत इति प्र – च्यवते । अपेति ।
अमतिम् । दुर्मतिमिति दुः – मतिम् । बाधमानाः । इति । आह ।
रक्षसाम् । अपहत्या इत्यप – हत्यै । रायः । पोषे । यज्ञपतिमिति
यज्ञ–पतिम् । आभजन्तीरित्या – भजन्तीः । इति । आह । पशवः ।
वै । रायः । पोषः । **25 (50)**

5.4.6.3

पशूनेवाव रुन्धे षड्भिर्.हरति षड् वा ऋतव ऋतुभिरेवैनꣳ हरति द्वे
परिगृह्यवती भवतो रक्षसामपहत्यै सूर्यरश्मिर्.हरिकेशः
पुरस्तादित्याह प्रसूत्यै ततः पावका आशिषो नो जुषन्तामित्याहान्नं
ँवै पावकोऽन्नमेवाव रुन्धे देवासुराः सँयत्ता आसन् ते देवा
एत–दप्रतिरथ–मपश्यन् तेन वै ते प्रत्य– [ ] **26**

5.4.6.3 - Padam

पशून् । एव । अवेति । रुन्धे । षड्भिरिति षट्–भिः । हरति । षट् ।
वै । ऋतवः । ऋतुभिरित्यृतु – भिः । एव । एनम् । हरति । द्वे इति ।
परिगृह्यवती इति परिगृह्य – वती । भवतः । रक्षसाम् ।

अपहत्या इत्यप – हत्यै । सूर्यरश्मिरिति सूर्य – रश्मिः । हरिकेश इति हरि–केशः । पुरस्तात् । इति । आह । प्रसूत्या इति प्र–सूत्यै । ततः । पावकाः । आशिष इत्या – शिषः । नः । जुषन्ताम् । इति । आह । अन्नम् । वै । पावकः । अन्नम् । एव । अवेति । रुन्धे । देवासुरा इति देव–असुराः । सँयत्ता इति सं – यत्ताः । आसन्न् । ते । देवाः । एतत् । अप्रतिरथमित्यप्रति – रथम् । अपश्यन्न् । तेन । वै । ते । अप्रति । **26 (50)**

5.4.6.4

–सुरानजयन् तदप्रतिरथस्या–प्रतिरथत्वं ँयदप्रतिरथं द्वितीयो होताऽन्वाहाप्रत्येव तेन यजमानो भ्रातृव्यान् जयत्यथो अनभिजितमेवाभि जयति दशर्चं भवति दशाक्षरा विराड् विराजेमौ लोकौ विधृता वनयोर्लोकयोर्विधृत्या अथो दशाक्षरा विराडन्नं ँविराड् विराज्येवान्नाद्ये प्रतितिष्ठत्यसदिव वा अन्तरिक्षमन्तरिक्षमिवाऽऽ*ग्नीध्रमाग्नीद्ध्रे–[ ] **27**

5.4.6.4 - Padam

असुरान् । अजयन्न् । तत् । अप्रतिरथस्येत्यप्रति – रथस्य ।

अप्रतिरथत्वमित्यप्रतिरथ – त्वम् । यत् । अप्रतिरथमित्यप्रति–रथम् ।

द्वितीयः । होता । अन्वाहेत्यनु – आह । अप्रति ।

एव । तेन । यजमानः । भ्रातृव्यान् । जयति । अथो इति ।

अनभिजितमित्यनभि – जितम् । एव । अभीति । जयति ।

दशर्चमिति दश – ऋचम् । भवति । दशाक्षरेति दश – आक्षरा ।

विराडिति वि – राट् । विराजेति वि – राजा । इमौ । लोकौ ।

विधृताविति वि – धृतौ । अनयोः । लोकयोः । विधृत्या इति

वि – धृत्यै । अथो इति । दशाक्षरेति दश – अक्षरा । विराडिति

वि – राट् । अन्नम् । विराडिति वि – राट् । विराजीति वि – राजि ।

एव । अन्नाद्य इत्यन्न – अद्ये । प्रतीति । तिष्ठति । असत् । इव । वै ।

अन्तरिक्षम् । अन्तरिक्षम् । इव । आग्नीध्रमित्याग्नि – इध्रम् ।

आग्नीध्र इत्याग्नि – इद्ध्रे । **27 (50)**

5.4.6.5

ऽश्मानं नि दधाति सत्त्वाय द्वाभ्यां प्रतिष्ठित्यै विमान एष दिवो
मध्य आस्त इत्याह व्येवैतया मिमीते मध्ये दिवो निहितः
पृश्निरश्मेत्याहान्नं ँवै पृश्न्यन्नमेवाव रुन्धे चतसृभिरा पुच्छादेति
चत्वारि छन्दाᳬसि छन्दोभिरेवेन्द्रं ँविश्वा अवीवृधन्नित्याह
वृद्धिमेवोपावर्तते वाजानाᳬ सत्पतिं पति– [ ] **28**

5.4.6.5 - Padam

अश्मानम् । नीति । दधाति । सत्त्वायेति सत् – त्वाय । द्वाभ्याम् ।
प्रतिष्ठित्या इति प्रति – स्थित्यै । विमान इति वि – मानः ।
एषः । दिवः । मध्ये । आस्ते । इति । आह । वीति । एव । एतया ।
मिमीते । मध्ये । दिवः । निहित इति नि – हितः । पृश्निः ।
अश्मा । इति । आह । अन्नम् । वै । पृश्नि । अन्नम् । एव ।
अवेति । रुन्धे । चतसृभिरिति चतसृ–भिः । एति । पुच्छात् । एति ।
चत्वारि । छन्दाᳬसि । छन्दोभिरिति छन्दः – भिः । एव । इन्द्रम् ।
विश्वाः । अवीवृधन् । इति । आह । वृद्धिम् । एव ।

उपावर्तत इत्युप–आवर्तते । वाजानाम् । सत्पतिमिति सत् – पतिम् ।
पतिम् । **28 (50)**

5.4.6.6

–मित्याहाऽन्नं ँवै वाजोऽन्नमेवाव रुन्धे सुम्नहूर्यज्ञो देवाᳬ आ च
वक्षदित्याह प्रजा वै पशवः सुम्नं प्रजामेव पशूनात्मन् धत्ते
यक्षदग्निर्देवो देवाᳬ आ च वक्षदित्याह स्वगाकृत्यै
वाजस्य मा प्रसवेनोद्–ग्राभेणोदग्रभीदित्याहासौ वा आदित्य
उद्यन्नुद्ग्राभ एष ( ) निम्रोचन् निग्राभो ब्रह्मणैवाऽऽ*त्मानमुद्–गृह्णाति
ब्रह्मणा भ्रातृव्यं नि गृह्णाति । **29**

5.4.6.6 - Padam

इति । आह । अन्नम् । वै । वाजः । अन्नम् । एव । अवेति । रुन्धे ।
सुम्नहूरिति सुम्न – हूः । यज्ञः । देवान् । एति । च । वक्षत् ।
इति । आह । प्रजेति प्र – जा । वै । पशवः । सुम्नम् । प्रजामिति
प्र – जाम् । एव । पशून् । आत्मन्न् । धत्ते । यक्षत् । अग्निः ।
देवः । देवान् । एति । च । वक्षत् । इति । आह ।

स्वगाकृत्या इति स्वगा – कृत्यै । वाजस्य । मा । प्रसवेनेति

प्र – सवेन । उद्ग्राभेणेत्यूत्–ग्राभेण । उदिति । अग्रभीत् । इति ।

आह । असौ । वै । आदित्यः । उद्यन्नित्युत् – यन्न् । उद्ग्राभ

इत्युत् – ग्राभः । एषः ( ) । निम्रोचन्निति नि – म्रोचन्न् ।

निग्राभ इति नि – ग्राभः । ब्रह्मणा । एव । आत्मानम् ।

उद्गृह्णातीत्युत् – गृह्णाति । ब्रह्मणा । भ्रातृव्यम् । नीति ।

गृह्णाति । **29 (60)** *(प्राणैः – पोषौ – प्रत्या – ग्नीध्रे – पति – मेष – दश च) (A6)*

5.4.7.1

प्राचीमनु प्रदिशं प्रेहि विद्वानित्याह देवलोक–मेवैतयोपावर्तते

क्रमध्वमग्निना नाक–मित्याहेमानेवैतया लोकान् क्रमते पृथिव्या

अहमुदन्तरिक्षमा ऽरुहमित्याहेमानेवैतया लोकान्थ् समारोहति

सुवर्यन्तो नापेक्षन्त इत्याह सुवर्गमेवैतया लोकमेत्यग्ने प्रेहि–[ ] **30**

5.4.7.1 - Padam

प्राचीम् । अन्विति । प्रदिशमिति प्र–दिशम् । प्रेति । इहि । विद्वान् ।

इति । आह । देवलोकमिति देव – लोकम् । एव । एतया ।

उपावर्तत इत्युप – आवर्तते । क्रमध्वम् । अग्निना । नाकम् । इति ।

आह । इमान् । एव । एतया । लोकान् । क्रमते । पृथिव्याः ।

अहम् । उदिति । अन्तरिक्षम् । एति । अरुहम् । इति । आह ।

इमान् । एव । एतया । लोकान् । समारोहतीति सं – आरोहति ।

सुवः । यन्तः । न । अपेति । ईक्षन्ते । इति । आह ।

सुवर्गमिति सुवः – गम् । एव । एतया । लोकम् । एति । अग्ने ।

प्रेति । इहि । **30 (50)**

5.4.7.2

प्रथमो देवयता–मित्याहोभयेष्वेवैतया देवमनुष्येषु चक्षुर्दधाति

पञ्चभिरधि क्रामति पाङ्क्तो यज्ञो यावानेव यज्ञस्तेन सह सुवर्गं

ँलोकमेति नक्तोषासेति पुरोऽनुवाक्यामन्वाह प्रत्या अग्ने

सहस्राक्षेत्याह साहस्रः प्रजापतिः प्रजापतेराप्त्यै तस्मै ते विधेम

वाजाय स्वाहेत्याहान्नं वै वाजोऽन्नमेवाव – [ ] **31**

5.4.7.2 - Padam

प्रथमः । देवयतामिति देव – यताम् । इति । आह । उभयेषु । एव ।
एतया । देवमनुष्येष्विति देव – मनुष्येषु । चक्षुः । दधाति ।
पञ्चभिरिति पञ्च – भिः । अधीति । क्रामति । पाङ्क्तः । यज्ञः ।
यावान् । एव । यज्ञः । तेन । सह । सुवर्गमिति सुवः – गम् ।
लोकम् । एति । नक्तोषासा । इति । पुरोनुवाक्यामिति
पुरः – अनुवाक्याम् । अन्विति । आह । प्रत्यै । अग्ने ।
सहस्राक्षेति सहस्र – अक्ष । इति । आह । साहस्रः । प्रजापतिरिति
प्रजा – पतिः । प्रजापतेरिति प्रजा – पतेः । आप्त्यै । तस्मै । ते ।
विधेम । वाजाय । स्वाहा । इति । आह । अन्नम् । वै ।
वाजः । अन्नम् । एव । अवेति । **31 (50)**

5.4.7.3

रुन्धे दध्नः पूर्णामौदुम्बरीꣳ स्वयमातृण्णायां जुहोत्यूग्वै
दध्यूर्गुदुम्बरोऽसौ स्वयमातृण्णा ऽमुष्यामेवोर्जं दधाति

तस्मादमुतोऽर्वाचीमूर्जमुप जीवामस्तिसृभिः सादयति त्रिवृद्वा
अग्निर्यावानेवाग्निस्तं प्रतिष्ठां गमयति प्रेद्धो अग्ने दीदिहि पुरो न
इत्यौदुम्बरीमा दधात्येषा वै सूर्मी कर्णकावत्येतया ह स्म– [] **32**

5.4.7.3 - Padam

रुन्धे । दध्नः । पूर्णाम् । औदुंबरीम् । स्वयमातृण्णायामिति
स्वयं – आतृण्णायाम् । जुहोति । ऊर्क् । वै । दधि । ऊर्क् ।
उदुंबरः । असौ । स्वयमातृण्णेति स्वयं – आतृण्णा । अमुष्याम् ।
एव । ऊर्जम् । दधाति । तस्मात् । अमुतः । अर्वाचीम् । ऊर्जम् ।
उपेति । जीवामः । तिसृभिरिति तिसृ – भिः। सादयति ।
त्रिवृदिति त्रि – वृत् । वै । अग्निः । यावान् । एव । अग्निः । तम् ।
प्रतिष्ठामिति प्रति–स्थाम् । गमयति । प्रेद्ध इति प्र – इद्धः । अग्ने ।
दीदिहि । पुरः । नः । इति । औदुंबरीम् । एति । दधाति । एषा । वै ।
सूर्मी । कर्णकावतीति कर्णक – वति । एतया । ह । स्म । **32 (50)**

5.4.7.4

वै देवा असुराणाᳬ शततर्.हाᳬ स्तृᳬहन्ति यदेतया समिधमादधाति वज्रमेवैतच्छतघ्नीं ँयजमानो भ्रातृव्याय प्रहरति स्तृत्या अच्छम्बट्कारं ँविधेम ते परमे जन्मन्नग्न इति वैकङ्कतीमा दधाति भा एवाव रुन्धे ताᳬ सवितुर्वरेण्यस्य चित्रामिति शमीमयीᳬ शान्त्या अग्निर्वा ह वा अग्निचितं दुहेऽग्निचिद्वाऽग्निं दुहे ताᳬ – [ ] **33**

5.4.7.4 - Padam

वै । देवाः । असुराणाम् । शततर्हानिति शत–तर्.हान् । तृᳬहन्ति । यत् । एतया । समिधमिति सं – इधम् । आदधातीत्या – दधाति । वज्रम् । एव । एतत् । शतघ्नीमिति शत – घ्नीम् । यजमानः । भ्रातृव्याय । प्रेति । हरति । स्तृत्यै । अच्छंबट्कारमित्यछंबट्–कारम् । विधेम । ते । परमे । जन्मन्न् । अग्ने । इति । वैकङ्कतीम् । एति । दधाति । भाः । एव । अवेति । रुन्धे । ताम् । सवितुः । वरेण्यस्य । चित्राम् । इति । शमीमयीमिति शमी – मयीम् । शान्त्यै । अग्निः ।

वा । ह । वै । अग्निचितमित्यग्नि – चितम् । दुहे ।

अग्निचिदित्यग्नि – चित् । वा । अग्निम् । दुहे । ताम् । **33 (50)**

5.4.7.5

सवितुर्वरेण्यस्य चित्रामित्याहैष वा अग्नेर्दोहस्तमस्य कण्व एव

श्रायसोऽवेत् तेन ह स्मैनꣳ स दुहे यदेतया समिध–मादधात्यग्निचिदेव

तदग्निं दुहे सप्त ते अग्ने समिधः सप्तजिह्वा इत्याह सप्तैवास्य

साप्तानि प्रीणाति पूर्णया जुहोति पूर्ण इव हि प्रजापतिः

प्रजापते – [ ] **34**

5.4.7.5 - Padam

सवितुः । वरेण्यस्य । चित्राम् । इति । आह । एषः । वै । अग्नेः ।

दोहः । तम् । अस्य । कण्वः । एव । श्रायसः । अवेत् । तेन ।

ह । स्म । एनम् । सः । दुहे । यत् । एतया । समिधमिति

सं – इधम् । आदधातीत्या – दधाति । अग्निचिदित्यग्नि – चित् ।

एव । तत् । अग्निम् । दुहे । सप्त । ते । अग्ने । समिध इति

सं – इधः । सप्त । जिह्वाः । इति । आह । सप्त । एव । अस्य ।

साप्तानि । प्रीणाति । पूर्णया । जुहोति । पूर्णः । इव । हि ।
प्रजापतिरिति प्रजा – पतिः । प्रजापतेरिति प्रजा – पतेः । **34 (50)**

5.4.7.6

–राप्त्यै न्यूनया जुहोति न्यूनाद्धि प्रजापतिः प्रजा असृजत प्रजानाꣳ
सृष्ट्या अग्निर्देवेभ्यो निलायत स दिशोऽनु प्राऽविशज्जुह्वन्मनसा
दिशो द्ध्याये द्दिग्भ्य एवैनमव रुन्धे दध्ना पुरस्ताज्जुहोत्या–
ज्येनोपरिष्टात् तेजश्चैवास्मा इन्द्रियं च समीची दधाति द्वादशकपालो
वैश्वानरो भवति द्वादश मासाः सँवथ्सरः सँवथ्सरो–ऽग्निर्वैश्वानरः
साक्षा– [ ] **35**

5.4.7.6 - Padam

आप्त्यै । न्यूनयेति नि–ऊनया । जुहोति । न्यूनादिति नि – ऊनात् ।
हि । प्रजापतिरिति प्रजा – पतिः । प्रजा इति प्र – जाः ।
असृजत । प्रजानामिति प्र – जानाम् । सृष्ट्यै । अग्निः । देवेभ्यः ।
निलायत । सः । दिशः । अनु । प्रेति । अविशत् । जुह्वत् । मनसा ।
दिशः । ध्यायेत् । दिग्भ्य इति दिक् – भ्यः । एव । एनम् । अवेति ।

रुन्धे । दध्ना । पुरस्तात् । जुहोति । आज्येन । उपरिष्टात् ।
तेजः । च । एव । अस्मै । इन्द्रियम् । च । समीची इति । दधाति ।
द्वादशकपाल इति द्वादश – कपालः । वैश्वानरः । भवति । द्वादश ।
मासाः । सँवथ्सर इति सं–वथ्सरः । सँवथ्सर इति सं–वथ्सरः ।
अग्निः । वैश्वानरः । साक्षादिति स – अक्षात् । **35 (50)**

5.4.7.7

–देव वैश्वानरमव रुन्धे यत् प्रयाजानूयाजान् कुर्याद्विकस्तिः सा
यज्ञस्य दर्विहोमं करोति यज्ञस्य प्रतिष्ठित्यै राष्ट्रं ँवै वैश्वानरो
विण्मरुतो वैश्वानरꣳ हुत्वा मारुतान् जुहोति राष्ट्र एव विशमनु
बध्नात्युच्चै–वैश्वानरस्याऽऽ श्रावयत्युपाꣳशु मारुतान् जुहोति
तस्माद्–राष्ट्रं ँविशमति वदति मारुता भवन्ति मरुतो वै देवानां ँविशो
देवविशेनैवास्मै मनुष्यविश ( ) –मव रुन्धे सप्त भवन्ति सप्तगणा
वै मरुतो गणश एव विशमव रुन्धे गणेन गणमनुद्रुत्य जुहोति
विशमेवास्मा अनुवर्त्मानं करोति । **36**

5.4.7.7 - Padam

एव । वैश्वानरम् । अवेति । रुन्धे । यत् । प्रयाजानूयाजानिति

प्रयाज – अनूयाजान् । कुर्यात् । विकस्तिरिति वि – कस्तिः । सा ।

यज्ञस्य । दर्विहोममिति दर्वि – होमम् । करोति । यज्ञस्य ।

प्रतिष्ठित्या इति प्रति – स्थित्यै । राष्ट्रम् । वै । वैश्वानरः ।

विट् । मरुतः । वैश्वानरम् । हुत्वा । मारुताम् । जुहोति । राष्ट्रे । एव ।

विशम् । अन्विति । बध्नाति । उच्चैः । वैश्वानरस्य । एति ।

श्रावयति । उपाꣳश्वित्युप – अꣳशु । मारुतान् । जुहोति । तस्मात् ।

राष्ट्रम् । विशम् । अतीति । वदति । मारुताः । भवन्ति । मरुतः । वै ।

देवानाम् । विशः । देवविशेनेति देव – विशेन । एव । अस्मै ।

मनुष्यविशमिति मनुष्य – विशम् ( ) । अवेति । रुन्धे । सप्त ।

भवन्ति । सप्तगणा इति सप्त – गणाः । वै । मरुतः । गणश इति

गण – शः । एव । विशम् । अवेति । रुन्धे । गणेन । गणम् ।

अनुद्रुत्येत्यनु – द्रुत्य । जुहोति । विशम् । एव । अस्मै ।

अनुवर्त्मानमित्यनु – वर्त्मानम् । करोति । **36 (71)**

(अग्ने प्रेह्य – व – स्म – दुहे तां – प्रजापतेः – साक्षान् – मनुष्यविश – मेकविꣳशतिश्च (A7)

5.4.8.1

वसोर्धारां जुहोति वसोर्मे धाराऽसदिति वा एषा हूयते घृतस्य वा एनमेषा धाराऽमुष्मिन् ँलोके पिन्वमानोप तिष्ठत आज्येन जुहोति तेजो वा आज्यं तेजो वसोर्धारा तेजसैवास्मै तेजोऽव रुन्धेऽथो कामा वै वसोर्धारा कामानेवाव रुन्धे यं कामयेत प्राणानस्यान्नाद्यं ँवि– [ ] **37**

5.4.8.1 - Padam

वसोः । धाराम् । जुहोति । वसोः । मे । धारा । असत् । इति । वै । एषा । हूयते । घृतस्य । वै । एनम् । एषा । धारा । अमुष्मिन्न् । लोके । पिन्वमाना । उपेति । तिष्ठते । आज्येन । जुहोति । तेजः । वै । आज्यम् । तेजः । वसोः । धारा । तेजसा । एव । अस्मै । तेजः । अवेति । रुन्धे । अथो इति । कामाः । वै । वसोः । धारा । कामान् । एव । अवेति । रुन्धे । यम् । कामयेत ।

प्राणानिति प्र – अनान् । अस्य । अन्नाद्यमित्यन्न – अद्यम् ।
वीति । **37 (50)**

5.4.8.2

च्छिन्द्यामिति विग्राहं तस्य जुहुयात् प्राणानेवास्यान्नाद्यं ँविच्छिनत्ति यं
कामयेत प्राणानस्यान्नाद्य ँ सं तनुयामिति सं तता तस्य जुहुयात्
प्राणानेवास्यान्नाद्य ँ सं तनोति द्वादश द्वादशानि जुहोति द्वादश
मासाः सँवथ्सरः सँवथ्सरेणै वास्मा अन्नमव रुन्धे ऽन्नं च
मेऽक्षुच्च म इत्याहै तद् वा – [ ] **38**

5.4.8.2 - Padam

छिन्द्याम् । इति । विग्राहमिति वि – ग्राहम् । तस्य । जुहुयात् ।
प्राणानिति प्र – अनान् । एव । अस्य । अन्नाद्यमित्यन्न – अद्यम् ।
वीति । छिनत्ति । यम् । कामयेत । प्राणानिति प्र–अनान् । अस्य ।
अन्नाद्यमित्यन्न – अद्यम् । समिति । तनुयाम् । इति । संततामिति
सं – तताम् । तस्य । जुहुयात् । प्राणानिति प्र – अनान् । एव ।
अस्य । अन्नाद्यमित्यन्न – अद्यम् । समिति । तनोति । द्वादश ।

द्वादशानि । जुहोति । द्वादश । मासाः । सँवथ्सर इति सं–वथ्सरः ।
सँवथ्सरेणेति सं – वथ्सरेण । एव । अस्मै । अन्नम् । अवेति ।
रुन्धे । अन्नम् । च । मे । अक्षुत् । च । मे । इति । आह । एतत् ।
वै । **38 (50)**

5.4.8.3

अन्नस्य रूपꣳ रूपेणैवान्नमव रुन्धे ऽग्निश्च म आपश्च म इत्याहैषा
वा अन्नस्य योनिः सयोन्येवान्नमव रुन्धे–ऽर्धेन्द्राणि जुहोति देवता
एवाव रुन्धे यथ् सर्वेषा–मर्धमिन्द्रः प्रति तस्मादिन्द्रो देवतानां
भूयिष्ठभाक्तम इन्द्रमुत्तरमाहे–न्द्रियमेवास्मि–न्नुपरिष्टाद् दधाति
यज्ञायुधानि जुहोति यज्ञो – [ ] **39**

5.4.8.3 - Padam

अन्नस्य । रूपम् । रूपेण । एव । अन्नम् । अवेति । रुन्धे । अग्निः ।
च । मे । आपः । च । मे । इति । आह । एषा । वै । अन्नस्य ।
योनिः । सयोनीति स – योनि । एव । अन्नम् । अवेति । रुन्धे ।
अर्धेन्द्राणीत्यर्ध – इन्द्राणि । जुहोति । देवताः । एव । अवेति ।

रुन्धे । यत् । सर्वेषाम् । अर्धम् । इन्द्रः । प्रतीति । तस्मात् । इन्द्रः ।
देवतानाम् । भूयिष्ठभाक्तम इति भूयिष्ठभाक् – तमः । इन्द्रम् ।
उत्तरमित्युत्–तरम् । आह । इन्द्रियम् । एव । अस्मिन्न् । उपरिष्टात् ।
दधाति । यज्ञायुधानीति यज्ञ–आयुधानि । जुहोति । यज्ञः । **39 (50)**

5.4.8.4

वै यज्ञायुधानि यज्ञमेवाव रुन्धेऽथो एतद्वै यज्ञस्य रूपꣳ रूपेणैव
यज्ञमव रुन्धे ऽवभृथश्च मे स्वगाकारश्च म इत्याह स्वगाकृत्या
अग्निश्च मे घर्मश्च म इत्याहैतद् वै ब्रह्मवर्चसस्य रूपꣳ रूपेणैव
ब्रह्मवर्चसमव रुन्ध ऋक्च मे साम च म इत्याहै – [ ] **40**

5.4.8.4 - Padam

वै । यज्ञायुधानीति यज्ञ–आयुधानि । यज्ञम् । एव । अवेति । रुन्धे ।
अथो इति । एतत् । वै । यज्ञस्य । रूपम् । रूपेण । एव । यज्ञम् ।
अवेति । रुन्धे । अवभृथ इत्यव – भृथः । च । मे ।
स्वगाकार इति स्वगा – कारः । च । मे । इति । आह ।
स्वगाकृत्या इति स्वगा – कृत्यै । अग्निः । च । मे । घर्मः । च ।

मे । इति । आह । एतत् । वै । ब्रह्मवर्चसस्येति ब्रह्म – वर्चसस्य ।
रूपम् । रूपेण । एव । ब्रह्मवर्चसमिति ब्रह्म – वर्चसम् । अवेति ।
रुन्धे । ऋक् । च । मे । साम । च । मे । इति । आह । **40 (50)**

5.4.8.5

–तद्वै छन्दसाꣳ रूपꣳ रूपेणैव छन्दाꣳस्यव रुन्धे गर्भाश्च मे
वथ्साश्च म इत्याहैतद् वै पशूनाꣳ रूपꣳ रूपेणैव पशूनव
रुन्धे कल्पान् जुहोत्य क्लृप्तस्य क्लृप्त्यै युग्मदयुजे जुहोति
मिथुनत्वायो–त्तरावती भवतोऽभिक्रान्त्या एका च मे तिस्रश्च
म इत्याह देवछन्दसं ँवा एका च तिस्रश्च – [ ] **41**

5.4.8.5 - Padam

एतत् । वै । छन्दसाम् । रूपम् । रूपेण । एव । छन्दाꣳसि ।
अवेति । रुन्धे । गर्भाः । च । मे । वथ्साः । च । मे । इति ।
आह । एतत् । वै । पशूनाम् । रूपम् । रूपेण । एव । पशून् ।
अवेति । रुन्धे । कल्पान् । जुहोति । अक्लृप्तस्य । क्लृप्त्यै ।
युग्मदयुजे इति युग्मत् – अयुजे । जुहोति ।

मिथुनत्वायेति मिथुन – त्वाय । उत्तरावती इत्युत्तरा–वती । भवतः ।

अभिक्रान्त्या इत्यभि – क्रान्त्यै । एका । च । मे । तिस्रः । च । मे ।

इति । आह । देवछन्दसमिति देव – छन्दसम् । वै ।

एका । च । तिस्रः । च । **41 (50)**

5.4.8.6

मनुष्यछन्दसं चतस्रश्चाष्टौ च देवछन्दसं चैव मनुष्य छन्दसश्चाव रुन्ध

आ त्रयस्त्रिꣳ शतो जुहोति त्रयस्त्रिꣳशद्वै देवता देवता एवाव रुन्ध

आऽष्टाचत्वारिꣳशतो जुहोत्यष्टाचत्वारिꣳ–शदक्षरा जगती जागताः

पशवो जगत्यैवास्मै पशूनव रुन्धे वाजश्च प्रसवश्चेति द्वादशं जुहोति

द्वादश मासाः सँवथ्सरः सँवथ्सर एव प्रति तिष्ठति । **42**

5.4.8.6 - Padam

मनुष्यछन्दसमिति मनुष्य – छन्दसम् । चतस्रः । च । अष्टौ । च ।

देवछन्दसमिति देव – छन्दसम् । च । एव ।

मनुष्यछन्दसमिति मनुष्य – छन्दसम् । च । अवेति । रुन्धे । एति ।

त्रयस्त्रिꣳशत इति त्रयः – त्रिꣳशतः । जुहोति ।

त्रयस्त्रिꣳशदिति त्रयः – त्रिꣳशत् । वै । देवताः । देवताः । एव ।
अवेति । रुन्धे । एति । अष्टाचत्वारिꣳशत इत्यष्टा – चत्वारिꣳशतः ।
जुहोति । अष्टाचत्वारिꣳशदक्षरेत्यष्टाचत्वारिꣳशत्–अक्षरा । जगती ।
जागताः । पशवः । जगत्या । एव । अस्मै । पशून् । अवेति ।
रुन्धे । वाजः । च । प्रसव इति प्र–सवः । च । इति । द्वादशम् ।
जुहोति । द्वादश । मासाः । सँवथ्सर इति सं – वथ्सरः । सँवथ्सर
इति सं–वथ्सरे । एव । प्रतीति । तिष्ठति । **42 (49)** *(वि – वै – यज्ञः–साम च म इत्याह – च तिस्र – श्चैकान्न पञ्चाशच्च) (A8)*

5.4.9.1

अग्निर्देवेभ्यो ऽपाक्रामद्–भागधेयमिच्छमानस्तं देवा अब्रुवन्नुप न
आ वर्तस्व हव्यं नो वहेति सोऽब्रवीद्–वरं ँवृणै मह्यमेव
वाजप्रसवीयं जुहवन्निति तस्मादग्नये वाजप्रसवीयं जुह्वति यद्–
वाजप्रसवीयं जुहोत्यग्निमेव तद्–भागधेयेन समर्धयत्यथो अभिषेक
एवास्य स चतुर्दशभिर्जुहोति सप्त ग्राम्या ओषधयः सप्ता –[ ] **43**

5.4.9.1 - Padam

अग्निः । देवेभ्यः । अपेति । अक्रामत् । भागधेयमिति भाग–धेयम् ।
इच्छमानः । तम् । देवाः । अब्रुवन्न् । उपेति । नः । एति । वर्तस्व ।
हव्यम् । नः । वह । इति । सः । अब्रवीत् । वरम् । वृणै । मह्यम् ।
एव । वाजप्रसवीयमिति वाज – प्रसवीयम् । जुहवन्न् । इति ।
तस्मात् । अग्नये । वाजप्रसवीयमिति वाज – प्रसवीयम् । जुहति ।
यत् । वाजप्रसवीयमिति वाज – प्रसवीयम् । जुहोति । अग्निम् ।
एव । तत् । भागधेयेनेति भाग – धेयेन । समिति । अर्धयति ।
अथो इति । अभिषेक इत्यभि – सेकः । एव । अस्य । सः ।
चतुर्दशभिरिति चतुर्दश – भिः । जुहोति । सप्त । ग्राम्याः ।
ओषधयः । सप्त । **43 (50)**

5.4.9.2

–*ऽऽरण्या उभयीषामवरुद्ध्या अन्नस्यान्नस्य जुहोत्यन्नस्यान्नस्या–
वरुद्ध्या औदुम्बरेण स्रुवेण जुहोत्यूर्ग्वा उदुम्बर ऊर्गन्नमूर्जैवास्मा
ऊर्जमन्नमव रुन्धे ऽग्निर्वै देवाना–मभिषिक्तोऽग्निचिन्–मनुष्याणां

तस्मादग्निचिद्–वर्.षति न धावेदवरुद्धꣳ ह्यस्या–न्नमन्नमिव खलु वै
वर्.षं ँयद्धावेदन्नाद्–याद्धावेदुपावर्तेता–न्नाद्यमेवाभ्यु – [ ] **44**

5.4.9.2 - Padam

आरण्याः । उभयीषाम् । अवरुद्ध्या इत्यव – रुद्ध्यै ।
अन्नस्यान्नस्येत्यन्नस्य – अन्नस्य । जुहोति ।
अन्नस्यान्नस्येत्यन्नस्य – अन्नस्य । अवरुद्ध्या इत्यव – रुद्ध्यै ।
औदुंबरेण । स्रुवेण । जुहोति । ऊर्क् । वै । उदुंबरः । ऊर्क् ।
अन्नम् । ऊर्जा । एव । अस्मै । ऊर्जम् । अन्नम् । अवेति । रुन्धे ।
अग्निः । वै । देवानाम् । अभिषिक्त इत्यभि – सिक्तः ।
अग्निचिदित्यग्नि – चित् । मनुष्याणाम् । तस्मात् ।
अग्निचिदित्यग्नि – चित् । वर्.षति । न । धावेत् ।
अवरुद्धमित्यव – रुद्धम् । हि । अस्य । अन्नम् । अन्नम् । इव ।
खलु । वै । वर्.षम् । यत् । धावेत् । अन्नाद्यादित्यन्न – अद्यात् ।

धावेत् । उपावर्तेतेत्युप–आवर्तेत । अन्नाद्यमित्यन्न – अद्यम् ।

एव । अभीति । **44 (50)**

5.4.9.3

–पावर्तते नक्तोषासेति कृष्णायै श्वेतवथ्सायै पयसा जुहोत्यह्नैवास्मै

रात्रिं प्रदापयति रात्रियाऽहरहोरात्रे एवास्मै प्रत्ते काममन्नाद्यं दुहाते

राष्ट्रभृतो जुहोति राष्ट्रमेवाव रुन्धे षड्भिर्जुहोति षड्वा ऋतव ऋतुष्वेव

प्रतितिष्ठति भुवनस्य पत इति रथमुखे पञ्चाऽऽ*हुतीर्जुहोति वज्रो वै

रथो वज्रेणैव दिशो – [ ] **45**

5.4.9.3 - Padam

उपावर्तत इत्युप – आवर्तते । नक्तोषासा । इति । कृष्णायै ।

श्वेतवथ्साया इति श्वेत – वथ्सायै । पयसा । जुहोति । अह्ना । एव ।

अस्मै । रात्रिम् । प्रेति । दापयति । रात्रिया । अहः । अहोरात्रे

इत्यहः – रात्रे । एव । अस्मै । प्रत्ते इति । कामम् ।

अन्नाद्यमित्यन्न – अद्यम् । दुहाते इति । राष्ट्रभृत इति राष्ट्र – भृतः ।

जुहोति । राष्ट्रम् । एव । अवेति । रुन्धे । षड्भिरिति षट् – भिः ।

जुहोति । षट् । वै । ऋतवः । ऋतुषु । एव । प्रतीति । तिष्ठति ।
भुवनस्य । पते । इति । रथमुख इति रथ – मुखे । पञ्च ।
आहुतीरित्या – हुतीः । जुहोति । वज्रः । वै । रथः । वज्रेण । एव ।
दिशः । **45 (50)**

5.4.9.4

–ऽभि जयत्यग्निचित᳡ ह वा अमुष्मिन् ँलोके वातोऽभि पवते
वातनामानि जुहोत्यभ्येवैन–ममुष्मिन् ँलोके वातः पवते त्रीणि
जुहोति त्रय इमे लोका एभ्य एव लोकेभ्यो वातमव रुन्धे समुद्रोऽसि
नभस्वानित्याहैतद्वै वातस्य रूप᳡ रूपेणैव वातमव रुन्धे ऽञ्जलिना
जुहोति न ह्येतेषामन्यथा ( ) ऽऽहुतिरवकल्पते । **46**

5.4.9.4 - Padam

अभीति । जयति । अग्निचितमित्यग्नि – चितम् । ह । वै ।
अमुष्मिन्न् । लोके । वातः । अभीति । पवते ।
वातनामानीति वात – नामानि । जुहोति । अभीति । एव । एनम् ।
अमुष्मिन्न् । लोके । वातः । पवते । त्रीणि । जुहोति । त्रयः । इमे ।

लोकाः । एभ्यः । एव । लोकेभ्यः । वातम् । अवेति । रुन्धे ।
समुद्रः । असि । नभस्वान् । इति । आह । एतत् । वै । वातस्य ।
रूपम् । रूपेण । एव । वातम् । अवेति । रुन्धे । अञ्जलिना ।
जुहोति । न । हि । एतेषाम् । अन्यथा ( ) । आहुतिरित्या – हुतिः ।
अवकल्पत इत्यव – कल्पते । **46 (52)**

(ओषधयः सप्ता – भि – दिशो – ऽन्यथा – द्वे च) (A9)

5.4.10.1

सुवर्गाय वै लोकाय देवरथो युज्यते यत्राकूताय मनुष्यरथ एष खलु
वै देवरथो यदग्निरग्निं ँयुनज्मि शवसा घृतेनेत्याह युनक्त्येवैनꣳ स
एनं ँयुक्तः सुवर्गं ँलोकमभि वहति यथ् सर्वाभिः पञ्चभि–
र्युञ्ज्याद्–युक्तोऽस्याऽग्निः प्रच्युतः स्यादप्रतिष्ठिता आहुतयः
स्युरप्रतिष्ठिताः स्तोमा अप्रतिष्ठितान्युक्थानि तिसृभिः प्रातः सवनेऽभि
मृशति त्रिवृ– [ ] **47**

5.4.10.1 - Padam

सुवर्गायेति सुवः – गाय । वै । लोकाय । देवरथ इति देव – रथः ।

युज्यते । यत्राकूतायेति यत्र – आकूताय । मनुष्यरथ इति

मनुष्य – रथः । एषः । खलु । वै । देवरथ इति देव – रथः । यत् ।

अग्निः । अग्निम् । युनज्मि । शवसा । घृतेन । इति । आह ।

युनक्ति । एव । एनम् । सः । एनम् । युक्तः ।

सुवर्गमिति सुवः–गम् । लोकम् । अभीति । वहति । यत् ।

सर्वाभिः । पञ्चभिरिति पञ्च – भिः । युञ्ज्यात् । युक्तः । अस्य ।

अग्निः । प्रच्युत इति प्र – च्युतः । स्यात् । अप्रतिष्ठिता

इत्यप्रति – स्थिताः । आहुतय इत्या – हुतयः । स्युः । अप्रतिष्ठिता

इत्यप्रति – स्थिताः । स्तोमाः । अप्रतिष्ठितानीत्यप्रति – स्थितानि ।

उक्थानि । तिसृभिरिति तिसृ – भिः । प्रातः सवन इति

प्रातः – सवने । अभीति । मृशति । त्रिवृदिति त्रि – वृत् । **47 (50)**

5.4.10.2

–द्वा अग्निर्यावानेवा–ग्निस्तं ँयुनक्ति यथाऽनसि युक्त आधीयत एवमेव तत् प्रत्याहुतयस्तिष्ठन्ति प्रति स्तोमाः प्रत्युक्थानि यज्ञायज्ञियस्य स्तोत्रे द्वाभ्यामभि मृशत्येतावान् वै यज्ञो यावानग्निष्टोमो भूमा त्वा अस्यात ऊर्ध्वः क्रियते यावानेव यज्ञस्तमन्ततो ऽन्वारोहति द्वाभ्यां प्रतिष्ठित्या एकयाऽप्रस्तुतं भवत्यथा– [ ] **48**

5.4.10.2 - Padam

वै । अग्निः । यावान् । एव । अग्निः । तम् । युनक्ति । यथा ।
अनसि । युक्ते । आधीयत इत्या – धीयते । एवम् । एव । तत् ।
प्रतीति । आहुतय इत्या – हुतयः । तिष्ठन्ति । प्रतीति । स्तोमाः ।
प्रतीति । उक्थानि । यज्ञायज्ञियस्य । स्तोत्रे । द्वाभ्याम् ।
अभीति । मृशति । एतावान् । वै । यज्ञः । यावान् ।
अग्निष्टोम इत्यग्नि – स्तोमः । भूमा । तु । वै । अस्य । अतः ।
ऊर्ध्वः । क्रियते । यावान् । एव । यज्ञः । तम् । अन्ततः ।
अन्वारोहतीत्यनु – आरोहति । द्वाभ्याम् ।

प्रतिष्ठित्या इति प्रति – स्थित्यै । एकया । अप्रस्तुतमित्यप्र–स्तुतम् ।
भवति । अथ । **48 (50)**

5.4.10.3

–भि मृशत्युपैनमुत्तरो यज्ञो नमत्यथो संतत्यै प्र वा एषोऽस्मान्
ँलोकाच्च्यवते योऽग्निं चिनुते न वा एतस्यानिष्टक आहुतिरव कल्पते
यां ँवा एषोऽनिष्टक आहुतिं जुहोति स्रवति वै सा ता᳡ स्रवन्तीं
ँयज्ञोऽनु परा भवति यज्ञं ँयजमानो यत् पुनश्चितिं चिनुत आहुतीनां
प्रतिष्ठित्यै प्रत्याहुतयस्तिष्ठन्ति– [ ] **49**

5.4.10.3 - Padam

अभीति । मृशति । उपेति । एनम् । उत्तर इत्युत् – तरः । यज्ञः ।
नमति । अथो इति । संतत्या इति सं – तत्यै । प्रेति । वै । एषः ।
अस्मात् । लोकात् । च्यवते । यः । अग्निम् । चिनुते । न । वै ।
एतस्य । अनिष्टके । आहुतिरित्या – हुतिः । अवेति । कल्पते ।
याम् । वै । एषः । अनिष्टके । आहुतिमित्या – हुतिम् । जुहोति ।
स्रवति । वै । सा । ताम् । स्रवन्तीम् । यज्ञः । अनु । परेति ।

भवति । यज्ञम् । यजमानः । यत् । पुनश्चितिमिति पुनः – चितिम् ।
चिनुते । आहुतीनामित्या–हुतीनाम् । प्रतिष्ठित्या इति प्रति–स्थित्यै ।
प्रतीति । आहुतय इत्या – हुतयः । तिष्ठन्ति । **49 (50)**

5.4.10.4

न यज्ञः पराभवति न यजमानो ऽष्टावुप दधात्यष्टाक्षरा गायत्री
गायत्रेणैवैनं छन्दसा चिनुते यदेकादश त्रैष्टुभेन यद् द्वादश
जागतेन छन्दोभिरेवैनं चिनुते नपात्को वैनामैषोऽग्निर्यत् पुनश्चितिर्य
एवं विद्वान् पुनश्चितिं चिनुत आ तृतीयात् पुरुषादन्नमत्ति
यथा वै पुनराधेय एवं पुनश्चितिर्योऽग्न्याधेयेन न– [ ] **50**

5.4.10.4 - Padam

न । यज्ञः । पराभवतीति परा – भवति । न । यजमानः । अष्टौ ।
उपेति । दधाति । अष्टाक्षरेत्यष्टा – अक्षरा । गायत्री । गायत्रेण ।
एव । एनम् । छन्दसा । चिनुते । यत् । एकादश । त्रैष्टुभेन । यत् ।
द्वादश । जागतेन । छन्दोभिरिति छन्दः – भिः । एव । एनम् ।
चिनुते । नपात्कः । वै । नाम । एषः । अग्निः । यत् ।

पुनश्चितिरिति पुनः – चितिः । यः । एवम् । विद्वान् । पुनश्चितिमिति पुनः – चितिम् । चिनुते । एति । तृतीयात् । पुरुषात् । अन्नम् । अत्ति । यथा । वै । पुनराधेय इति पुनः – आधेयः । एवम् । पुनश्चितिरिति पुनः – चितिः । यः । अग्न्याधेयेनेत्यग्नि–आधेयेन । न । **50 (50)**

5.4.10.5

ध्नोति स पुनराधेयमा धत्ते योऽग्निं चित्वा नध्नोति स पुनश्चितिं चिनुते यत् पुनश्चितिं चिनुत ऋद्ध्या अथो खल्वाहुर्न चेतव्येति रुद्रो वा एष यदग्निर्यथा व्याघ्रꣳ सुप्तं बोधयति तादृगेव तदथो खल्वाहुश्चेतव्येति यथा वसीयाꣳसं भागधेयेन बोधयति तादृगेव तन्मनुरग्निमचिनुत ( ) तेन नाऽऽ*ध्नोथ्स एतां पुनश्चितिमपश्यत् तामचिनुत तया वै स आध्नोद्यत् पुनश्चितिं चिनुत ऋद्ध्यै । **51**

5.4.10.5 - Padam

ऋध्नोति । सः । पुनराधेयमिति पुनः–आधेयम् । एति । धत्ते । यः । अग्निम् । चित्वा । न । ऋध्नोति । सः ।

पुनश्चितिमिति पुनः – चितिम् । चिनुते । यत् । पुनश्चितिमिति
पुनः – चितिम् । चिनुते । ऋद्ध्यै । अथो इति । खलु । आहुः ।
न । चेतव्या । इति । रुद्रः । वै । एषः । यत् । अग्निः । यथा ।
व्याघ्रम् । सुप्तम् । बोधयति । तादृक् । एव । तत् । अथो इति ।
खलु । आहुः । चेतव्या । इति । यथा । वसीयाᳬसम् । भागधेयेनेति
भाग – धेयेन । बोधयति । तादृक् । एव । तत् । मनुः । अग्निम् ।
अचिनुत ( ) । तेन । न । आर्ध्नोत् । सः । एताम् । पुनश्चितिमिति
पुनः – चितिम् । अपश्यत् । ताम् । अचिनुत । तया । वै । सः ।
आर्ध्नोत् । यत् । पुनश्चितिमिति पुनः – चितिम् । चिनुते ।
ऋद्ध्यै । **51 (67)**

(त्रिवृ–दथ–तिष्ठ–न्त्यग्न्याधेयेन ना–चिनुत–सप्तदश– च) (A10)

5.4.11.1

छन्दश्चितं चिन्वीत पशुकामः पशवो वै छन्दाᳬसि पशुमानेव भवति
श्येनचितं चिन्वीत सुवर्गकामः श्येनो वै वयसां पतिष्ठः श्येन एव

भूत्वा सुवर्गं ँलोकं पतति कङ्कचितं चिन्वीत यः कामयेत
शीर्.षण्वानमुष्मिन् ँलोके स्यामिति शीर्.षण्वानेवाऽमुष्मिन् ँलोके
भवत्यलजचितं चिन्वीत चतुः सीतं प्रतिष्ठाकामश्चतस्रो दिशो दिक्ष्वेव
प्रति तिष्ठति प्र उगचितं चिन्वीत भ्रातृव्यवान् प्रै– [ ] **52**

5.4.11.1 - Padam

छन्दश्चितमिति छन्दः – चितम् । चिन्वीत । पशुकाम इति
पशु – कामः । पशवः । वै । छन्दाꣳसि । पशुमानिति पशु–मान् ।
एव । भवति । श्येनचितमिति श्येन – चितम् । चिन्वीत ।
सुवर्गकाम इति सुवर्ग – कामः । श्येनः । वै । वयसाम् । पतिष्ठः ।
श्येनः । एव । भूत्वा । सुवर्गमिति सुवः – गम् । लोकम् । पतति ।
कङ्कचितमिति कङ्क – चितम् । चिन्वीत । यः । कामयेत ।
शीर्.षण्वानिति शीर्.षण् – वान् । अमुष्मिन्न् । लोके । स्याम् ।
इति । शीर्.षण्वानिति शीर्.षण् – वान् । एव । अमुष्मिन्न् । लोके ।
भवति । अलजचितमित्यलज – चितम् । चिन्वीत ।

चतुः सीतमिति चतुः – सीतम् । प्रतिष्ठाकाम इति प्रतिष्ठा–कामः ।
चतस्रः । दिशः । दिक्षु । एव । प्रतीति । तिष्ठति । प्र उगचितमिति
प्र उग – चितम् । चिन्वीत । भ्रातृव्यवानिति भ्रातृव्य – वान् ।
प्रेति । **52 (50)**

5.4.11.2

–व भ्रातृव्यान् नुदत उभयतः प्र उगं चिन्वीतयः कामयेत प्रजातान्
भ्रातृव्यान् नुदेय प्रति जनिष्यमाणानिति प्रैव जातान् भ्रातृव्यान् नुदते
प्रति जनिष्यमाणान् रथचक्रचितं चिन्वीत भ्रातृव्यवान् वज्रो वै रथो
वज्रमेव भ्रातृव्येभ्यः प्रहरति द्रोणचितं चिन्वीतान्नकामो द्रोणे वा
अन्नं भ्रियते सयोन्येवान्नमव रुन्धे समूह्यं चिन्वीत पशुकामः
पशुमानेव भवति – [ ] **53**

5.4.11.2 - Padam

एव । भ्रातृव्यान् । नुदते । उभयतः प्र उगमित्युभयतः – प्र उगम् ।
चिन्वीत । यः । कामयेत । प्रेति । जातान् । भ्रातृव्यान् । नुदेय ।
प्रतीति । जनिष्यमाणान् । इति । प्रेति । एव । जातान् । भ्रातृव्यान् ।

नुदते । प्रतीति । जनिष्यमाणान् । रथचक्रचितमिति

रथचक्र – चितम् । चिन्वीत । भ्रातृव्यवानिति भ्रातृव्य – वान् ।

वज्रः । वै । रथः । वज्रम् । एव । भ्रातृव्येभ्यः । प्रेति । हरति ।

द्रोणचितमिति द्रोण – चितम् । चिन्वीत । अन्नकाम इत्यन्न–कामः ।

द्रोणे । वै । अन्नम् । भ्रियते । सयोनीति स–योनि । एव । अन्नम् ।

अवेति । रुन्धे । समूह्यमिति सं – ऊह्यम् । चिन्वीत । पशुकाम इति

पशु – कामः । पशुमानिति पशु –मान् । एव । भवति । **53 (50)**

5.4.11.3

परिचाय्यं चिन्वीत ग्रामकामो ग्राम्येव भवति श्मशानचितं चिन्वीत

यः कामयेत पितृलोक ऋध्नुयामिति पितृलोक एवर्ध्नोति

विश्वामित्रजमदग्नी वसिष्ठेनाऽस्पर्द्धेताᳬ स एता जमदग्निर्विहव्या

अपश्यत् ता उपाधत्त ताभिर्वै स वसिष्ठस्येन्द्रियं ँवीर्यमवृङ्क्त यद्–

विहव्या उपदधातीन्द्रियमेव ताभिर्वीर्यं ँयजमानो भ्रातृव्यस्य वृङ्क्ते

होतुर्धिष्णिय उप दधाति यजमानायतनं ँवै– [ ] **54**

5.4.11.3 - Padam

परिचाय्यमिति परि – चाय्यम् । चिन्वीत । ग्रामकाम इति

ग्राम – कामः । ग्रामी । एव । भवति । श्मशानचितमिति

श्मशान – चितम् । चिन्वीत । यः । कामयेत । पितृलोक इति

पितृ – लोके । ऋध्नुयाम् । इति । पितृलोक इति पितृ – लोके ।

एव । ऋध्नोति । विश्वामित्रजमदग्नी इति विश्वामित्र – जमदग्नी ।

वसिष्ठेन । अस्पर्धेताम् । सः । एताः । जमदग्निः । विहव्या इति

वि – हव्याः । अपश्यत् । ताः । उपेति । अधत्त । ताभिः । वै ।

सः । वसिष्ठस्य । इन्द्रियम् । वीर्यम् । अवृङ्क । यत् । विहव्या इति

वि – हव्याः । उपदधातीत्युप – दधाति । इन्द्रियम् । एव । ताभिः ।

वीर्यम् । यजमानः । भ्रातृव्यस्य । वृङ्क्ते । होतुः । धिष्णिये । उपेति ।

दधाति । यजमानायतनमिति यजमान – आयतनम् । वै । **54 (50)**

5.4.11.4

होता स्व एवास्मा आयतन इन्द्रियं वीर्यमव रुन्धे द्वादशोप दधाति

द्वादशाक्षरा जगती जागताः पशवो जगत्यैवास्मै पशूनव रुन्धे

ऽष्टावष्टावन्येषु धिष्णियेषूप दधात्यष्टाशफाः पशवः पशूनेवाव रुन्धे
षण्मार्जालीये षड् वा ऋतव ऋतवः खलु वै देवाः पितर ऋतूनेव
देवान् पितॄन् प्रीणाति । **55**

5.4.11.4 - Padam

होता । स्वे । एव । अस्मै । आयतन इत्या – यतने । इन्द्रियम् ।
वीर्यम् । अवेति । रुन्धे । द्वादश । उपेति । दधाति । द्वादशाक्षरेति
द्वादश – अक्षरा । जगती । जागताः । पशवः । जगत्या । एव ।
अस्मै । पशून् । अवेति । रुन्धे । अष्टावष्टावित्यष्टौ–अष्टौ । अन्येषु ।
धिष्णियेषु । उपेति । दधाति । अष्टाशफा इत्यष्टा – शफाः ।
पशवः । पशून् । एव । अवेति । रुन्धे । षट् । मार्जालीये । षट् ।
वै । ऋतवः । ऋतवः । खलु । वै । देवाः । पितरः । ऋतून् । एव ।
देवान् । पितॄन् । प्रीणाति । **55 (48)**

(प्र – भवति – यजमानायतनं वा – अष्टाचत्वारिꣳशच्च) (A11)

5.4.12.1

पवस्व वाजसातय इत्यनुष्टुक् प्रतिपद्भवति तिसोऽनुष्टुभश्चतस्रो
गायत्रियो यत् तिस्रोऽनुष्टुभ–स्तस्मा–दश्वस्त्रिभिस्तिष्ठꣳ स्तिष्ठति
यच्चतस्रो गायत्रियस्तस्माथ् सर्वाꣳ श्चतुरः पदः प्रतिदधत् पलायते
परमा वा एषा छन्दसां ँयदनुष्टुक् परमश्चतुष्टोमः स्तोमानां
परमस्त्रिरात्रो यज्ञानां परमोऽश्वः पशूनां परमेणैवैनं परमतां
गमयत्येकविꣳशमहर्भवति – [ ] **56**

5.4.12.1 - Padam

पवस्व । वाजसातय इति वाज – सातये । इति ।
अनुष्टुगित्यनु – स्तुक् । प्रतिपदिति प्रति – पत् । भवति । तिस्रः ।
अनुष्टुभ इत्यनु – स्तुभः । चतस्रः । गायत्रियः । यत् । तिस्रः ।
अनुष्टुभ इत्यनु – स्तुभः । तस्मात् । अश्वः । त्रिभिरिति त्रि–भिः ।
तिष्ठन् । तिष्ठति । यत् । चतस्रः । गायत्रियः । तस्मात् । सर्वान् ।
चतुरः । पदः । प्रतिदधदिति प्रति – दधत् । पलायते । परमा । वै ।
एषा । छन्दसाम् । यत् । अनुष्टुगित्यनु – स्तुक् । परमः ।

चतुष्टोम इति चतुः – स्तोमः । स्तोमानाम् । परमः । त्रिरात्र इति
त्रि–रात्रः । यज्ञानाम् । परमः । अश्वः । पशूनाम् । परमेण । एव ।
एनम् । परमताम् । गमयति । एकविꣳशमित्येक – विꣳशम् ।
अहः । भवति । **56 (50)**

5.4.12.2

यस्मिन्नश्व आलभ्यते द्वादश मासाः पञ्चर्तवस्त्रय इमे लोका
असावादित्य एकविꣳश एष प्रजापतिः प्राजापत्योऽश्वस्तमेव
साक्षादृध्नोति शक्वरयः पृष्ठं भवन्त्यन्–यदन्य–च्छन्दोऽन्येन्ये वा एते
पशव आ लभ्यन्त उतेव ग्राम्या उतेवाऽऽ*रण्या यच्छक्वरयः पृष्ठं
भवन्त्यश्वस्य सर्वत्वाय पार्थुरश्मं ब्रह्मसामं भवति रश्मिना वा
अश्वो – [ ] **57**

5.4.12.2 - Padam

यस्मिन् । अश्वः । आलभ्यत इत्या – लभ्यते । द्वादश । मासाः ।
पञ्च । ऋतवः । त्रयः । इमे । लोकाः । असौ । आदित्यः ।
एकविꣳश इत्येक – विꣳशः । एषः । प्रजापतिरिति प्रजा–पतिः ।

प्राजापत्य इति प्राजा – पत्यः । अश्वः । तम् । एव ।

साक्षादिति स – अक्षात् । ऋध्नोति । शक्वरयः । पृष्ठम् । भवन्ति ।

अन्यदन्यदित्यन्यत् – अन्यत् । छन्दः । अन्येऽन्य इत्यन्ये – अन्ये ।

वै । एते । पशवः । एति । लभ्यन्ते । उत । इव । ग्राम्याः । उत ।

इव । आरण्याः । यत् । शक्वरयः । पृष्ठम् । भवन्ति । अश्वस्य ।

सर्वत्वायेति सर्व – त्वाय । पार्थुरश्ममिति पार्थु – रश्मम् ।

ब्रह्मसाममिति ब्रह्म – साममम् । भवति । रश्मिना । वै ।

अश्वः । **57 (50)**

5.4.12.3

यत ईश्वरो वा अश्वोऽयतोऽप्रतिष्ठितः परां परावतं गन्तोर्यत्

पार्थुरश्मं ब्रह्मसामं भवत्यश्वस्य यत्यै धृत्यै संकृत्यच्छावाकसामं

भवत्युथ्सन्नयज्ञो वा एष यदश्वमेधः कस्तद्वेदेत्याहुर्यदि सर्वो वा

क्रियते न वा सर्व इति यथ् संकृत्यच्छावाकसामं भवत्यश्वस्य

सर्वत्वाय पर्याप्त्या अनन्तरायाय सर्वस्तोमोऽतिरात्र उत्तममहर्भवति

( ) सर्वस्याऽऽ*प्त्यै सर्वस्य जित्यै सर्वमेव तेनाऽऽ*प्नोति

सर्वं जयति । **58**

5.4.12.3 - Padam

यतः । ईश्वरः । वै । अश्वः । अयतः । अप्रतिष्ठित इत्यप्रति–स्थितः ।

पराम् । परावतमिति परा – वतम् । गन्तोः । यत् । पार्थुरश्ममिति

पार्थु – रश्मम् । ब्रह्मसाममिति ब्रह्म – सामम् । भवति । अश्वस्य ।

यत्यै । धृत्यै । संकृतीति सं – कृति ।

अच्छावाकसाममित्यच्छावाक – सामम् । भवति । उथ्सन्नयज्ञ

इत्युथ्सन्न – यज्ञः । वै । एषः । यत् । अश्वमेध इत्यश्व – मेधः ।

कः । तत् । वेद । इति । आहुः । यदि । सर्वः । वा । क्रियते । न ।

वा । सर्वः । इति । यत् । संकृतीति सं – कृति ।

अच्छावाकसाममित्यच्छावाक – सामम् । भवति । अश्वस्य ।

सर्वत्वायेति सर्व – त्वाय । पर्याप्त्या इति परि – आप्त्यै ।

अनन्तरायायेत्यनन्तः – आयाय । सर्वस्तोम इति सर्व – स्तोमः ।

अतिरात्र इत्यति – रात्रः । उत्तममित्युत् – तमम् । अहः ।

भवति ( ) । सर्वस्य । आप्त्यै । सर्वस्य । जित्यै । सर्वम् । एव ।
तेन । आप्नोति । सर्वम् । जयति । **58 (60)**

(अहर्भवति – वा अश्वो – ऽहर्भवति – दश च) (A12)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 12 Anuvaakams :-

(देवासुरास्तेन – र्तव्या – रुद्रो – ऽश्म – न्नृषदे व – डुदेनं – प्राचीमिति – वसोर्धारा – मग्निर्देवेभ्यः – सुवर्गाय यत्राकूताय – छन्दश्चितं – पवस्व – द्वादश)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(देवासुरा – अजायां – ँवै ग्रुमुष्टिः – प्रथमो देवयतामे – तद्वै छन्दसा – मृध्नो – त्यष्टौ पञ्चाशत्)

First and Last Padam of Fourth Prasnam of 5th Kandam

(देवासुराः – सर्वं जयति)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां पद पाठे

पञ्चमकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः समाप्तः ॥

Details of Panchati and Padam for Kandam 5 – Prasanam 4 – TS 5.4

	Panchati	Padams
Anuvakam 1	4	191
Anuvakam 2	4	189
Anuvakam 3	5	230
Anuvakam 4	5	249
Anuvakam 5	5	240
Anuvakam 6	6	310
Anuvakam 7	7	371
Anuvakam 8	6	299
Anuvakam 9	4	202
Anuvakam 10	5	267
Anuvakam 11	4	198
Anuvakam 12	3	160
Total →	58	2906

Notes:

1. **Please refer to the book "TS Kandam 1" and "TS 1.1 pada paadam with Vaakyam" for notes and conventions used in this Compilation.**
2. **Please download our vedic compilations from our web site www.vedavms.in**